

БИЗНЕС ПОЗИЦИЯ НА БЪЛГАРСКОТО И НА ПЧЕЛАРСТВОТО ОТ ОБЛАСТ РУСЕ

BUSINESS POSITION OF BULGARIAN AND BEEKEEPING FROM THE RUSE REGION

Любомир Любенов
Lyubomir Ljubenov

Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“
„St. Cyril and St. Methodius“ University of Veliko Tarnovo

Abstract: The purpose of the study is to assess the SWOT analysis of Bulgarian beekeeping in the Ruse region. The business position of the national (Appendix 1) and regional (Appendix 2) beekeeping is determined, which shows that they are under the prevailing influence of weaknesses and threats. These business positions require proactive policies to neutralize threats from the external environment and to overcome existing weaknesses through marketing strategies for Bulgarian beekeeping, particularly that in the Ruse region. Similar marketing strategies are also necessary for other agricultural sectors and regions as a factor for achieving supraregional competitiveness, and as an opportunity to exit from similar business positions in which they are located.

Keywords: metrification; SWOT analysis; regional beekeeping; marketing strategies.

JEL: Q13, M31

ВЪВЕДЕНИЕ

Изследвайки макро-, мезо и микрофакторите на бизнес средата на национално и регионално равнище е осъществен SWOT анализ на българското пчеларство (Lyubenov, 2018a) и на това от област Русе (Lyubenov, 2018b). От факторите на макросредата са детерминирани възможностите и заплахите, а от факторите на мезо- и микросредата произтичат силните и слабите страни на националното и регионалното пчеларство. След анализ на взаимодействието силни и слаби страни, възможности и заплахи са дефинирани основните насоки на стратегическо развитие на пчеларските стопанства на национално и регионално ниво – интеграция чрез хоризонтални и вертикални взаимоотношения, концентрация, специализация, диверсификация.

Настоящата разработка е продължение на посочените по-горе изследвания на авторът посветени на SWOT анализът на българското пчеларство и на един негов регион - област Русе. В тях както вече посочихме са детерминирани силните и слабите страни, възможностите и заплахите на национално и регионално равнище - област Русе. Анализирано е и взаимодействието между тях в четири основни направления: силни страни и възможности, силни страни и заплахи, слаби страни и възможности, слаби страни и заплахи. Логично тяхно продължение е метрифицирането на посочения SWOT анализа на националното и регионалното пчеларство, което е и основна цел на настоящото изследване.

ИЗЛОЖЕНИЕ

Метрифицирането на SWOT анализа (Станимиров, 2022) се реализира на етапи: 1) определят се ключовите фактори влияещи върху дейността на оценявания обект (във всеки от четирите аспекта: силни и слаби страни, възможности и заплахи); 2) факторите получават оценка по скала от 1 до 5, с която се оценява (1 - ниска степен, 5 - висока степен) проявлението на съответната силна и слаба страна и въздействие на съответната възможност и заплаха; 3) определят се тегла (степен на важност) на факторите във всяка група, чрез разпределяне на 100 точки между отделните елементи; 4) изчислява се рейтинг на всеки фактор, като оценката се умножава по теглото, а сумарния рейтинг за четирите групи фактори, определя стратегическата позиция на обекта. Максималният възможен резултат за общия рейтинг е 500 точки.

Чрез посочения подход е направено метрифициране на SWOT анализа на националното и регионалното пчеларство на област Русе. Първо са определени ключовите фактори на силните и слабите страни, възможностите и заплахите на националното и регионалното пчеларство. Второ факторите са градиращи по скала от 1 до 5, с която е оценена съответната силна и слаба страна, както и възможностите и заплахите. Трето определени са тегла, отчитащи степента на важност на факторите във всяка група, чрез разпределяне на 100 точки между отделните показатели, според тяхната значимост. Четвърто изчислен е рейтингът на всеки фактор. Пето сумарният рейтинг за четирите групи фактори показва бизнес позицията на националното (Приложение 1) и регионалното (Приложение 2) пчеларство.

Ключовите фактори на силните и слабите страни, възможностите и заплахите на националното и регионалното пчеларство са синтезирани в Таблици 1.1 - 1.4 за национално и в Таблици 2.1 - 2.4 за регионално равнище. След това всеки от тях е оценен с 5 степенна скала, и тегло отчитащо неговата важност, а рейтингът на всеки фактор е определен чрез тяхното произведение. Сумарният рейтинг на четирите групи фактори показва, че сумарното въздействие на слаби страни и заплахи има най-висок резултат 965 за национално (Табл. 1.5) и за регионално 990 (Табл. 2.5) равнище. Тези данни показват, че пчеларството на област Русе се намира под по-силно влияние на слаби страни и заплахи спрямо националното пчеларство.

Окончателните резултати показват, че националното и регионалното пчеларство се намират под преобладаващото въздействие на слаби страни и заплахи, които както свидетелства по-високият резултат, са по-силно изразени при пчеларството на област Русе. Те показват необходимостта от проактивни политики за неутрализиране на заплахите от външната среда и преодоляване на съществуващите слабости. В тази връзка авторът предлага разработване на маркетинг стратегии на агросекторно (пчеларство, зърно и др.) и регионално равнище (Русе, Странджа и др.), като основен фактор за постигане на надрегионална конкурентоспособност (Любенов, 2022), и възможност за изход от неблагоприятната бизнес позиция, в която се намират редица сектори и региони от българското земеделие.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Детерминирана е бизнес позицията на националното (Приложение 1) и регионалното пчеларство (Приложение 2), която показва, че те се намират под преобладаващото въздействие на слаби страни и заплахи.

Необходими са проактивни политики за неутрализиране на заплахите от външната среда и преодоляване на съществуващите слабости чрез маркетинг стратегии за българското пчеларство и на това от област Русе.

Аналогични маркетинг стратегии са необходими и за други агросектори и региони, като фактор за постигане на надрегионална конкурентоспособност, и възможност за изход от аналогични бизнес позиции, в които се намират.

REFERENCES:

Lyubenov L., 2018. SWOT analysis of the Bulgarian beekeeping, Journal of Mountain Agriculture on the Balkans, 2018a, 21 (4), 50-72, Research Institute of Mountain Stockbreeding and Agriculture, Troyan, ISSN 1311-0489 (Print), ISSN 2367-8364 (Online)

Lyubenov L., 2018. SWOT analysis of beekeeping in the Ruse region, Journal of Mountain Agriculture on the Balkans, 2018b, 21 (6), 10-27, Research Institute of Mountain Stockbreeding and Agriculture, Troyan, ISSN 1311-0489 (Print), ISSN 2367-8364 (Online)

Lyubenov L. 2022. Marketing strategies at the agricultural sector and regional level. AUTHOR'S ABSTRACT of the dissertation work for obtaining the scientific degree "Doctor of Sciences", Varna Free University, 52 pages. (in Bulgarian)

Stanimirov E. 2022. Multidimensional strategy for your business, Sofia, ISBN 978-619-01-1002-6. (in Bulgarian)

За контакти:

Любомир Любенов, доцент, дн
Служебен адрес: В. Търново, ул. „Арх. Георги Козарев“ 1, корпус 4
ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, Стопански факултет
Катедра Икономическа теория и МИО
Ел. поща: llyubenov@ts.uni-vt.bg

Приложение 1. Бизнес позиция на националното пчеларство, 2010–2020 г.

Табл. 1.1. Оценка на силните страни (S) на националното пчеларство

Показатели	1	2	3	4	5	Тегло	Рейтинг
S ₁ висококачествени пчелни продукти				X		25	100
S ₂ задълбочаваща се професионална специализация				X		25	100
S ₃ лидер в ЕС по биопроизводство					X	25	125
S ₄ достъп до субсидиране и финансиране			X			15	45
S ₅ биологичен, производствен и пазарен потенциал			X			10	30
Σ						100	400

Табл. 1.2. Оценка на слабите страни (W) на националното пчеларство

Показатели	1	2	3	4	5	Тегло	Рейтинг
W ₁ продукти с ниска добавена стойност					X	20	100
W ₂ слаба диверсификация и пазарна ориентация					X	20	100
W ₃ неудовлетворяване изисквания за експорт и ТД					X	25	125
W ₅ нараства себестойността на производството				X		10	40
W ₆ затруднен достъп до пазари					X	25	125
Σ						100	490

Табл. 1.3. Оценка на възможностите (O) на националното пчеларство

Показатели	1	2	3	4	5	Тегло	Рейтинг
O ₁ нарастващо и устойчиво търсене на продуктите				X		25	100
O ₂ перспективни експортни възможности			X			15	45
O ₃ нараства ролята на опрашването от пчелите			X			25	75
O ₅ по-здравословен подсладител				X		10	40
O ₆ генератор за развитие на много др. пазари					X	25	125
Σ						100	385

Табл. 1.4. Оценка на заплахите (T) пред националното пчеларство

Показатели	1	2	3	4	5	Тегло	Рейтинг
T ₁ промени в климата, ескалация на болести					X	25	125
T ₃ задълбочаваща се демографска криза				X		10	40
T ₄ по-конкурентоспособни ХВП, ТЕ, ТД и др.					X	25	125
T ₆ глобални конкуренти и заместители на меда					X	25	125
T ₈ устойчив спад на печалбата				X		15	60
Σ						100	475

Табл. 1.5. Метрифициране на SWOT анализа на националното пчеларство

Силни страни (S)	415	Слаби страни (W)	490
Възможности (O)	385	Заплахи (T)	475
Обща сума (S + O)	800	Обща сума (W + T)	965
Обща сума (S + T)	890	Обща сума (W + O)	875

Приложение 2. Бизнес позиция на регионалното пчеларство, 2010–2020 г.

Табл. 2.1. Оценка на силните страни (S) на регионалното пчеларство

Показатели	1	2	3	4	5	Тегло	Рейтинг
S ₁ по-добри природногеографски условия					X	25	125
S ₂ професионално ориентирано пчеларство					X	25	125
S ₃ областта е в топ 5 на страната по добив					X	20	100
S ₅ уникални регионални пчелни продукти					X	20	100
S ₆ регионална инфраструктура			X			10	30
Σ						100	480

Табл. 2.2. Оценка на слабите страни (W) на регионалното пчеларство

Показатели	1	2	3	4	5	Тегло	Рейтинг
W ₁ експорт на пчелни суровини					X	25	125
W ₂ административен център в упадък					X	25	125
W ₃ малък регионален пазар					X	15	75
W ₄ слабо маркетинг партньорство					X	25	125
W ₅ ниска степен на иновациите и брендирането					X	10	50
Σ						100	500

Табл. 2.3. Оценка на възможностите (O) на регионалното пчеларство

Показатели	1	2	3	4	5	Тегло	Рейтинг
O ₁ нараства търсенето на регионални продукти				X		25	100
O ₂ регионалните пазари и къси вериги				X		20	80
O ₄ развитието на много местни пазари					X	25	125
O ₅ формиране на регионален клъстер				X		20	80
O ₆ трансгранично партньорство и продажби				X		10	40
Σ						100	425

Табл. 2.4. Оценка на заплахите (T) пред регионалното пчеларство

Показатели	1	2	3	4	5	Тегло	Рейтинг
T ₁ болести, отраняния и кражби				X		10	40
T ₂ силна ценова и неценова конкуренция					X	20	100
T ₃ сив сектор и спад на цените					X	25	125
T ₅ свити местни пазари един и беден регион					X	25	125
T ₆ обезлюдяване на селските райони					X	20	100
Σ						100	490

Табл. 2.5. Метрифициране на SWOT анализа на регионалното пчеларство

Силни страни (S)	480	Слаби страни (W)	500
Възможности (O)	425	Заплахи (T)	490
Обща сума (S + O)	905	Обща сума (W + T)	990
Обща сума (S + T)	970	Обща сума (W + O)	925